

ก่อนปิดเล่ม

ทศพิธราชธรรมครองใจประชา

เชิดชัย อุดมพันธ์¹

ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ 60 ปี โดยทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกทั้งของไทยและของโลกที่มีช่วงเวลาเถลิงถวัลยราชสมบัติยาวนานที่สุดเท่าที่มีมาในประวัติศาสตร์นั้น คำสวดอิติปิโสของบรรดาพสกนิกรชาวไทยต่างพูดถึงการธำรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมอย่างออกอึ้งของพระองค์ ที่ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุขร่มเย็นตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์

ทศพิธราชธรรมหรือธรรมของผู้เป็นราชานี้มี 10 ประการ ได้แก่ 1.ทาน คือการให้ 2.ศีล คือความประพฤติดีงาม 3.บริจาค คือความเสียสละ 4.อาชชวะ คือความซื่อตรง 5.มัททวะ คือความสุภาพอ่อนโยน 6.ตปะ คือความเพียร 7.อักโกธะ คือความไม่โกรธ 8.อวิหิงสา คือความไม่เบียดเบียน 9.ขันติ คือความอดทนอดกลั้น และ 10.อวิโรหนะ คือความยุติธรรม ข้อธรรมเหล่านี้แม้จะกำหนดขึ้นสำหรับกษัตริย์ทรงครอง แต่ก็ได้ให้ความหมายว่าธรรมดังกล่าวสงวนสิทธิ์ไว้เฉพาะพระราชอาแท้ที่จริงธรรมทุกข้อสามารถน้อมนำมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับทุกคน

อุปนิสัยทั้งหลายในชีวิต สังคมและตลอดสากลจักรวาล มิได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่สืบเนื่องสัมพันธ์กันหากบุคคลขาดวินัยหรือธรรมคุณใจ บริโภคปัจจัยยังชีพและเสพสุขโดยประมาทขาดสติ ย่อมเพลิดเพลน มัวเมา หลงติดเป็นทาสของวัตถุปัจจัย และอารมณ์ทั้งหลาย คิดใจแสวงหา ช่วงชิง สะสมและห่วงหา เป็นเหตุไปสู่การล่วงละเมิดทั้งต่อบุคคลและธรรมชาติ ไม่ช้าก็ขัดแย้ง โกรธเกลียด พยาบาท ก่อทุกข์ร้อนไม่จบสิ้นจนทำลายกันถึงพินาศ

แต่หากบุคคลเข้มงวดควบคุมตนโดยรับเอาธรรมทั้ง 10 ประการมาซึ่งนำแนวประพฤติปฏิบัติในชีวิตก็จะเป็นรากฐานสำคัญมั่นคงของบุคคลที่จะช่วยให้มีศักยภาพพัฒนาชีวิตของตน

บรรลุถึงความหมายสูงสุด คือความรู้เท่าทันโลกและชีวิต อันจะใช้แก้ปัญหาความทุกข์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ทั้งนี้ในชีวิตจริงของบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายโดยประสบการณ์ สภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม ประกอบกับสติปัญญาที่ได้พัฒนามาอ่อนแก่ต่างกัน ธรรมะสำหรับวินัยในชีวิตจึงมีมากมายหลายระดับและรูปแบบ การพิจารณาถือปฏิบัติธรรมใดย่อมสามารถตรึงตรองคัดสรรให้เหมาะแก่วิถีของตนได้

ทศพิธราชธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงครองมาตลอดชีวิตย่อมเป็นประจักษ์พยานอันสำคัญแล้วว่า เป็นธรรมที่นำไปสู่ชีวิตอันประเสริฐ ทั้งยังสร้างความผาสุกแก่ทุกชีวิตในพระกรุณาของพระองค์ ความแซ่ซ้องสรรเสริญอันมหาศาลจึงไม่ได้มีเพียงจากใจพสกนิกรชาวไทยเท่านั้นแต่ยังหลั่งไหลมาจากทุกสารทิศของโลก พระราชจริยวัตรประการนี้จึงควรที่ประชาชนชาวไทยดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท โดยพิจารณาปฏิบัติในชีวิตให้เหมาะสมสอดคล้องกับเงื่อนไขแห่งครรลองของตน เริ่มแรกอาจน้อมนำมาปฏิบัติเฉพาะบางประการจนครบทุกประการในที่สุด หรือสำหรับบางคนในเบื้องต้นอาจเริ่มที่ข้อธรรมอื่นที่ย่อมลงมา อาทิ อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น เพื่อนำมาแก้ปัญหาหรือภารกิจเฉพาะหน้า และควรควบคุมต่อเนื่องให้มั่นคงได้ตลอดทั้งชีวิต จนถึงพัฒนาไปสู่ธรรมในข้ออื่นต่อไป

ในที่สุดแล้วตลอด 60 ปีของหนึ่งกำลังของแผ่นดินก็จะหนักจะแน่นได้ด้วยอีก 60 กว่าล้านกำลังของประชาที่ร่วมใจครองธรรมตามพระราชจริยวัตรของพระองค์ ผู้ทรงเป็นแบบอย่างแห่งชีวิตอันประเสริฐ การได้เกิดมาเป็นข้าทูลละอองธุลีพระบาทได้ร่วมพระบรมโพธิสมภารในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงนับว่าเป็นมิ่งมงคลมหาศาลของชาวไทยโดยแท้

¹ อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์